ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (velkého senátu)

16. prosince 2008 *

Ve věci C-210/06,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 234 ES, podaná rozhodnutím Szegedi Ítélőtábla (Maďarsko) ze dne 20. dubna 2006, došlým Soudnímu dvoru dne 5. května 2006, v rámci řízení ve věci

Cartesio Oktató és Szolgáltató bt,

SOUDNÍ DVŮR (velký senát),

ve složení V. Skouris, předseda, P. Jann, C. W. A. Timmermans (zpravodaj), A. Rosas, K. Lenaerts, A. Ó Caoimh a J.-C. Bonichot, předsedové senátů, K. Schiemann, J. Makarczyk, P. Kūris, E. Juhász, L. Bay Larsen a P. Lindh, soudci,

generální advokát: M. Poiares Maduro,
vedoucí soudní kanceláře: B. Fülöp, rada,

* Jednací jazyk: maďarština.

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 10. července 2007,

s ohledem na vyjádření předložená:

– za Cartesio Oktató és Szolgáltató bt G. Zettwitzem a P. Metzingerem, ügyvédek,

– za maďarskou vládu J. Fazekas a P. Szabóem, jako zmocněnci,

– za českou vládu T. Bočkem, jako zmocněncem,

– za Irsko D. O'Haganem, jako zmocněncem, ve spolupráci s A. Collinsem, SC, a N. Traversem, BL,

– za nizozemskou vládu H. G. Sevenster a M. de Gravem, jako zmocněnci,

– za polskou vládu E. Ośnieckou-Tameckou, jako zmocněnkyní,

– za slovinskou vládu M. Remic, jako zmocněnkyní,

– za vládu Spojeného království T. Harris, jako zmocněnkyní, ve spolupráci s J. Stratford, barrister,

– za Komisi Evropských společenství G. Braunem a V. Kreuschitzem, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 22. května 2008,

vydává tento

Rozsudek

1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu článků 43 ES, 48 ES a 234 ES.

2 Tato žádost byla předložena v rámci žaloby podané obchodní společností Cartesio Oktató és Szolgáltató bt (dále jen „Cartesio“), usazenou v Baja (Maďarsko), proti rozhodnutí, jímž byl zamítnut její návrh na zápis přemístění jejího sídla do Itálie do obchodního rejstříku.

Vnitrostátní právní rámec

Právní úprava občanského soudního řízení

3 Článek 10 odst. 2 zákona č. III z roku 1952 o občanském soudním řízení (a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény, dále jen „občanský soudní řád“) stanoví:

„2. Ve druhém stupni rozhodují:

[...]

b) ve věcech projednávaných krajskými soudy nebo městským soudem v Budapešti vrchní soudy.“

4 Článek 155/A tohoto řádu stanoví:

„1) Soud může předložit Soudnímu dvoru Evropských společenství žádost o rozhodnutí o předběžné otázce v souladu s pravidly stanovenými ve Smlouvě o založení Evropského společenství.

2) Soud rozhodne o podání žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce Soudnímu dvoru Evropských společenství usnesením a zároveň přeruší řízení […].

3) Proti rozhodnutí o předložení předběžné otázky je přípustné odvolání. Odvolání není přípustné proti rozhodnutí, jímž se zamítá návrh na předložení předběžné otázky.

[…]“

5 Článek 233 odst. 1 téhož řádu stanoví:

„Není-li stanoveno jinak, lze rozhodnutí soudů prvního stupně napadnout odvoláním […].“

6 Článek 233/A uvedeného řádu stanoví:

„Odvoláním lze napadnout usnesení vydaná v řízení v druhém stupni, proti nimž je přípustné odvolání v souladu s pravidly, která se vztahují na řízení v prvním stupni […].“

7 Článek 249/A občanského soudního řádu stanoví:

„Odvolání je přípustné rovněž proti rozhodnutí vydanému v řízení v druhém stupni, jímž se zamítá návrh na předložení předběžné otázky (článek 155/A).“

8 Článek 270 tohoto řádu stanoví:

„1. Není-li stanoveno jinak, je k řízení o dovolání příslušný Legfelsőbb Bíróság (nejvyšší soud). Na dovolací řízení se použijí přiměřeně obecná ustanovení.

2. Pro porušení zákona mohou proti pravomocným rozsudkům nebo usnesením, jimiž bylo rozhodnuto ve věci samé, podat dovolání k Legfelsőbb Bíróság účastníci řízení, vedlejší účastníci, jakož i osoby dotčené rozhodnutím, a to proti té části rozhodnutí, jež se jich týká.

[…]“

9 Článek 271 odst. 1 téhož řádu stanoví:

„Dovolání není přípustné:

a) proti rozhodnutím, která nabyla právní moci po řízení v prvním stupni, s výjimkou případů, kdy to zákon umožňuje,

b) jestliže účastník řízení nevyužil právo podat odvolání a soud druhého stupně potvrdil rozsudek soudu prvního stupně na základě odvolání podaného druhým účastníkem řízení;

[…]“

10 Článek 273 odst. 3 uvedeného řádu stanoví:

„Podání dovolání nemá odkladný účinek na výkon rozhodnutí. Legfelsőbb Bíróság však může na návrh účastníka řízení ve výjimečných případech výkon rozhodnutí odložit […]“

Právo obchodních společností

11 Článek 1 odst. 1 zákona CXLIV z roku 1997 o obchodních společnostech (a gazdasági társaságokról szóló 1997. évi CXLIV. törvény) stanoví:

„Tento zákon upravuje zakládání, organizaci a fungování obchodních společností se sídlem na maďarském území, práva, povinnosti a odpovědnost zakladatelů a společníků (akcionářů) společnosti, jakož i přeměny, fúze, rozdělení […] a zánik společností bez právního nástupnictví."

12 Článek 11 tohoto zákona stanoví:

„Ve společenské smlouvě (zakladatelské listině, stanovách společnosti) se uvádí:

a) firma a sídlo společnosti […]"

13 Článek 1 odst. 1 zákona CXLV z roku 1997 o obchodním rejstříku, veřejnosti společností a soudních řízeních ve věcech obchodního rejstříku (a cégnyilvántartásról, a cégnyilvánosságról és a bírósági cégeljárásról szólo 1997. évi CXLV. törvény; dále jen „zákon o zápisu obchodních společností") stanoví:

„Obchodní společností se rozumí obchodní organizace […] nebo jiný právní subjekt obchodní povahy […] který, nestanoví-li zákon nebo nařízení vlády jinak, je zápisem do obchodního rejstříku založen za účelem výkonu obchodní činnosti výdělečné povahy “

14 Článek 2 odst. 1 tohoto zákona stanoví:

„Právní subjekty uvedené v článku 1 mohou být zapsány v obchodním rejstříku, pokud to právní předpisy ukládají nebo umožňují.“

15 Článek 11 uvedeného zákona stanoví:

„1) Společnost je zapsána do obchodního rejstříku krajským (nebo městským) soudem jednajícím jako rejstříkový soud. […]

2) […] soud příslušný k zápisu společnosti a k jakémukoliv řízení týkajícímu se společnosti stanovenému tímto zákonem je soud, v jehož obvodu je sídlo této společnosti.

[…]“

16 Článek 12 odst. 1 téhož zákona stanoví:

„Údaje o společnostech stanovené tímto zákonem ze zapisují do obchodního rejstříku. U všech společností se zapisuje:

[…]

d) sídlo společnosti […]“

17 Článek 16 odst. 1 zákona o zápisu obchodních společností stanoví:

„Sídlem společnosti […] je místo, odkud je řízena […]“

18 Článek 29 odst. 1 tohoto zákona stanoví:

„Není-li stanoveno jinak, návrh na změnu zapisovaných údajů o společnostech musí být podán k rejstříkovému soudu ve lhůtě 30 dnů ode dne, kdy došlo k příslušné změně."

19 Článek 34 odst. 1 uvedeného zákona stanoví:

„Každé přemístění sídla společnosti na místo, které spadá do příslušnosti jiného soudu odpovědného za vedení obchodního rejstříku, musí být zapsáno jako změna soudem, který má příslušnost na území původního sídla. Posledně uvedený soud přezkoumá návrhy na změnu před provedením změny sídla a schválí jeho přemístění."

Mezinárodní právo soukromé

20 Článek 18 odst. 2 nařízení s mocí zákona č. 13 z roku 1979 o mezinárodním právu soukromém (nemzetközi magánjogról szóló 1979. évi 13. törvényerejű rendelet) stanoví:

„1) Právní způsobilost právnických osob, jejich hospodářské postavení, práva související s jejich právní subjektivitou, jakož i právní vztahy mezi jejich společníky se posuzují podle osobního statutu právnické osoby.

2) Osobní statut právnické osoby je dán právem státu, v němž je zapsána.

3) Je-li právnická osoba zapsána podle práva několika států nebo v případech, kdy podle právních předpisů platných v místě sídla určeného ve stanovách není zápis nezbytný, řídí se její osobní statut právem platným v místě jejího sídla.

4) Pokud právnická osoba nemá podle stanov sídlo nebo jich má několik a podle práva některého z těchto států není zápis nezbytný, její osobní statut se řídí právem státu, na jehož území se nachází místo jejího vedení."

Spor v původním řízení a předběžné otázky

21 Obchodní společnost Cartesio byla založena dne 20. května 2004 v právní formě „betéti társaság" (komanditní společnost) podle maďarského práva. Její sídlo bylo umístěno do Baja (Maďarsko). Do obchodního rejstříku byla Cartesio zapsána dne 11. června 2004.

22 Společnost tvoří dvě fyzické osoby, a to komanditista – tj. osoba, která se zavazuje pouze ke vkladu základního kapitálu – a komplementář – tj. osoba, která ručí za závazky společnosti celým svým majetkem. Oba mají bydliště v Maďarsku a mají státní příslušnost tohoto členského státu. Obchodní společnost podniká zejména v oblasti lidských zdrojů, sekretářských služeb, překladatelských služeb, výuky a vzdělávání.

23 Cartesio podala dne 11. listopadu 2005 u Bács-Kiskun Megyei Bíróság (krajský soud v Bács-Kiskun), který rozhoduje jakožto Cégbíróság (rejstříkový soud), návrh na zápis přemístění svého sídla do Gallarate (Itálie) čili návrh na zápis změny sídla do obchodního rejstříku.

24 Rozhodnutím ze dne 24. ledna 2006 byl tento návrh zamítnut s odůvodněním, že platná maďarská právní úprava nedovoluje, aby obchodní společnost založená v Maďarsku přemístila své sídlo do zahraničí a zároveň se nadále řídila maďarským právem jakožto svým osobním statutem.

25 Cartesio se proti tomuto rozhodnutí odvolala k Szegedi Ítélőtábla (vrchní soud v Szegedu).

26 Opírajíc se o rozsudek ze dne 13. prosince 2005, SEVIC Systems (C-411/03, Sb. rozh. s. I-10805), Cartesio v řízení u předkládajícího soudu tvrdí, že maďarský zákon odporuje článkům 43 ES a 48 ES v rozsahu, v němž činí rozdíl mezi obchodními společnostmi podle toho, v jakém členském státě se nachází jejich sídlo. Podle společnosti Cartesio z těchto článků vyplývá, že maďarský zákon nemůže maďarské společnosti nutit k tomu, aby si za místo svého sídla zvolily Maďarsko.

27 Cartesio rovněž tvrdila, že předkládající soud je povinen předložit k této problematice předběžnou otázku, neboť je podle ní vnitrostátním soudem, jehož rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky.

28 Předkládající soud poukazuje na to, že řízení před rejstříkovými soudy ani řízení před soudy, které rozhodují jako odvolací soudy o rozhodnutích rejstříkových soudů, není podle maďarského práva kontradiktorní. Klade si proto otázku, zda může být považován za „soud“ ve smyslu článku 234 ES.

29 Bude-li na tuto otázku odpovězeno kladně, má předkládající soud za to, že zůstává nejisté, zda má být pro účely čl. 234 třetího pododstavce ES považován za soud, jehož rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky podle vnitrostátního práva.

30 Poukazuje v tomto ohledu na skutečnost, že i když jsou podle maďarského práva jeho rozhodnutí vydaná v odvolacím řízení pravomocná a vykonatelná, lze proti nim podat mimořádný opravný prostředek, a sice dovolání k Legfelsőbb Bíróság.

31 Nicméně vzhledem k tomu, že dovolání slouží k zajištění jednoty rozhodovací praxe, jsou možnosti podat takovýto opravný prostředek omezené, zejména pak podmínkou přípustnosti dovolacích důvodů, které se musí týkat porušení zákona.

32 Předkládající soud dále upozorňuje na to, že v nauce a vnitrostátní judikatuře již vyvstaly otázky ohledně slučitelnosti ustanovení článků 155/A a 249/A občanského soudního řádu, které upravují opravné prostředky proti rozhodnutím, jimiž se Soudnímu dvoru předkládá předběžná otázka, s článkem 234 ES.

33 Předkládající soud k tomu uvádí, že tato ustanovení by mohla vést k tomu, že soud, který rozhoduje jako soud odvolací, zabrání soudnímu orgánu, který se rozhodl předložit předběžnou otázku Soudnímu dvoru, v tom, aby tak učinil, ačkoli pro řešení sporu, který předkládající soudní orgán projednává, je nezbytné, aby Soudní dvůr vyložil ustanovení práva Společenství.

34 Pokud jde o meritum původní věci, předkládající soud s poukazem na rozsudek ze dne 27. září 1988, Daily Mail and General Trust (81/87, Recueil, s. 5483), uvádí, že svoboda usazování zakotvená v článcích 43 ES a 48 ES nezahrnuje právo společnosti založené podle práva členského státu a zapsané v tomto členském státě na přemístění místa její ústřední správy, a tedy její hlavní provozovny, do jiného členského státu se zachováním její právní subjektivity a osobního statutu, pokud s tím příslušné orgány nesouhlasí.

35 Předkládající soud se však domnívá, že pozdější judikatura Soudního dvora mohla tuto zásadu pozměnit.

36 Uvedený soud připomíná, že podle judikatury Soudního dvora jsou omezeními svobody usazování všechna opatření, která výkon této svobody zakazují, jsou na překážku výkonu této svobody nebo jej činí méně atraktivním, přičemž odkazuje zejména na rozsudek ze dne 5. října 2004, CaixaBank France (C-442/02, Sb. rozh. s. I-8961, body 11 a 12).

37 Předkládající soud dále uvádí, že Soudní dvůr ve výše citovaném rozsudku SEVIC Systems judikoval, že články 43 ES a 48 ES brání tomu, aby byl v členském státě obecně odepřen zápis fúze uskutečněné zrušením společnosti bez likvidace a převodem celého jmění této společnosti na jinou společnost do vnitrostátního obchodního rejstříku, pokud má jedna z těchto dvou společností sídlo v jiném členském státě, zatímco takový

zápis je možný, jsou-li dodrženy určité podmínky, pokud společnosti účastnící se fúze mají obě sídlo na území prvního členského státu.

38 Podle předkládajícího soudu je v judikatuře Soudního dvora rovněž pevně zakotvená zásada, podle které vnitrostátní právní předpisy nemohou činit rozdíl mezi společnostmi podle toho, jaké státní příslušnosti je osoba, která navrhuje jejich zápis do obchodního rejstříku.

39 Předkládající soud dále uvádí, že nařízení Rady (EHS) č. 2137/85 ze dne 25. července 1985 o evropském hospodářském zájmovém sdružení (EHZS) (Úř. věst. L 199, s. 1; Zvl. vyd. 17/01, s. 83) a nařízení Rady (ES) č. 2157/2001 ze dne 8. října 2001 o statutu evropské společnosti (SE) (Úř. věst. L 294, s. 1; Zvl. vyd. 06/04, s. 251) stanoví pro jimi zaváděné formy podniku Společenství pružnější a méně nákladné mechanismy, které jim umožňují přemístit sídlo nebo provozovnu z jednoho členského státu do druhého, aniž by předtím muselo dojít k likvidaci.

40 Za těchto podmínek měl Szegedi Ítélőtábla za to, že řešení sporu, který mu byl předložen, závisí na výkladu práva Společenství, rozhodl se proto přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Je soud druhého stupně, který rozhoduje o odvolání podaném proti rozhodnutí rejstříkového soudu v řízení o změně zápisu v obchodním rejstříku, oprávněn podat žádost o rozhodnutí o předběžné otázce ve smyslu článku 234 ES, jestliže ani řízení o vydání rozhodnutí soudu [první instance], ani odvolací řízení není kontradiktorním řízením?

2) Jestliže je soud druhého stupně soudem, který je oprávněn položit předběžnou otázku v souladu s článkem 234 ES, je třeba považovat uvedený soud za soud rozhodující v posledním stupni, který je povinen předložit Soudnímu dvoru Evropských společenství otázky týkající se výkladu práva Společenství?

3) Je nebo může být oprávnění maďarských soudů položit předběžnou otázku – vyplývající přímo z článku 234 ES – omezeno vnitrostátním právním předpisem, který umožňuje podat odvolání, v souladu s vnitrostátními právními předpisy, proti předkládacímu usnesení, jestliže vnitrostátní soud vyššího stupně může v případě odvolání […] usnesení změnit, zrušit žádost o rozhodnutí o předběžné otázce a nařídit soudu, který předkládací rozhodnutí přijal, aby pokračoval v přerušeném vnitrostátním řízení?

4) a) Jestliže společnost, založená v Maďarsku podle maďarského práva a zapsaná v maďarském obchodním rejstříku, chce přemístit své sídlo do jiného členského státu [Evropské] unie, přísluší úprava této otázky právu Společenství, nebo je při neexistenci harmonizace právních předpisů použitelné pouze vnitrostátní právo?

b) Může se maďarská společnost domáhat přemístění svého sídla do jiného členského státu Unie, dovolávajíc se přímo práva Společenství (článků 43 ES a 48 ES)? V případě kladné odpovědi, může změna sídla podléhat nějaké podmínce nebo povolení, ať už ze strany ‚členského státu původu', nebo ‚přijímajícího členského státu'?

c) Je třeba články 43 ES a 48 ES vykládat v tom smyslu, že vnitrostátní právní úprava nebo praxe, které činí rozdíl mezi obchodními společnostmi, pokud

jde o výkon práv těchto společností, podle členského státu, v němž mají sídlo, jsou neslučitelné s právem Společenství?

[d)] Je třeba články 43 ES a 48 ES vykládat v tom smyslu, že vnitrostátní právní úprava nebo praxe, které brání […] společnosti [dotyčného členského státu] přemístit své sídlo do jiného členského státu […], jsou neslučitelné s právem Společenství?“

K návrhu na znovuotevření ústní části řízení

41 Podáním doručeným kanceláři Soudního dvora dne 9. září 2008 navrhlo Irsko Soudnímu dvoru, aby podle článku 61 jednacího řádu nařídil znovuotevření ústní části řízení, pokud jde o čtvrtou předběžnou otázku.

42 Na podporu svého návrhu Irsko uvádí, že na rozdíl od toho, co uvedl generální advokát ve svém stanovisku, předkládací rozhodnutí nelze chápat tak, že se čtvrtá otázka týká přemístění sídla společnosti, které je v maďarském právu definováno jako místo její ústřední správy čili skutečné sídlo společnosti.

43 Irsko tvrdí, že z anglického překladu předkládacího rozhodnutí vyplývá, že se tato otázka týká změny statutárního sídla.

44 Irsko tedy v podstatě tvrdí, že jedno z faktických východisek, na nichž spočívá analýza generálního advokáta, je nesprávné.

45 Irsko se domnívá, že pokud by se chtěl Soudní dvůr opřít o totéž východisko, měl by znovu otevřít ústní část řízení, aby zúčastnění v tomto řízení dostali možnost předložit vyjádření založené na tomto východisku.

46 Z judikatury Soudního dvora vyplývá, že Soudní dvůr může podle článku 61 svého jednacího řádu bez návrhu nebo na návrh generálního advokáta nebo na návrh účastníků řízení nařídit znovuotevření ústní části řízení, pokud má za to, že věc není dostatečně objasněna nebo že musí být rozhodnuta na základě argumentu, který nebyl mezi účastníky řízení projednán (viz zejména rozsudek ze dne 26. června 2008, Burda, C-284/06, Sb. rozh. s. I-4571, bod 37 a citovaná judikatura).

47 V tomto ohledu je třeba zaprvé konstatovat, že z předkládacího rozhodnutí jako celku vyplývá, že se čtvrtá otázka netýká změny statutárního sídla společnosti dotčené v původním řízení, ale přemístění jejího sídla skutečného.

48 Jak bylo uvedeno v předkládacím rozhodnutí, z maďarské právní úpravy, kterou se řídí zápisy společností, vyplývá, že pro účely této právní úpravy je sídlo společnosti definováno jako místo, odkud je společnost řízena.

49 Předkládající soud dále zasadil původní věc do rámce vymezeného situací, o níž se jednalo ve věci, v níž byl vydán výše citovaný rozsudek Daily Mail and General Trust, kterou popsal jako situaci, v níž se jedná o společnost založenou podle práva určitého členského státu a zapsanou v tomto členském státu, která hodlá přemístit místo své ústřední správy, a tedy svoji hlavní provozovnu, do jiného členského státu za současného zachování své právní subjektivity a osobního statutu, když s tím příslušné orgány nesouhlasí. Konkrétně pak nastoluje otázku, zda Soudní dvůr ve své pozdější judikatuře nepozměnil zásadu formulovanou v tomto rozsudku, podle níž články 43 ES a 48 ES nepřiznávají společnostem právo na takovéto přemístění ústřední správy za současného zachování právní subjektivity, která jim byla přiznána ve členském státu, podle jehož práva byly tyto společnosti založeny.

50 Zadruhé, Irsko a ostatní zúčastnění byli Soudním dvorem výslovně vyzváni, aby ve svých řečech vycházeli z toho, že problém, který je předmětem sporu v původním řízení, se týká přemístění skutečného sídla dotyčné společnosti, tj. místa, odkud je řízena, do jiného členského státu.

51 I když se Irsko přesto ve své řeči zaměřilo na hypotézu, že se v daném případě jedná o změnu statutárního sídla společnosti, vyložilo rovněž, třebaže krátce, své stanovisko k hypotéze, že by se původní věc týkala přemístění skutečného sídla společnosti; což je ostatně stanovisko, které zopakovalo ve svém návrhu na znovuotevření ústní části řízení.

52 Za těchto podmínek dospěl Soudní dvůr po vyslechnutí generálního advokáta k závěru, že v projednávané věci disponuje všemi poznatky nezbytnými pro zodpovězení otázek položených předkládajícím soudem a že o věci nebude rozhodováno na základě argumentu, který nebyl mezi účastníky řízení projednán.

53 Není proto namístě nařídit znovuotevření ústní části řízení.

K předběžným otázkám

K první otázce

54 Podstatou této první otázky předložené Soudnímu dvoru je, zda takový soud, jakým je předkládající soud, který rozhoduje o odvolání podaném proti rozhodnutí rejstříkového soudu, který zamítl návrh na zápis změny do obchodního rejstříku, musí být považován za soud, který je oprávněný k předložení žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 234 ES, bez ohledu na okolnost, že k rozhodnutí uvedeného soudu ani přezkumu odvolání podaného proti tomuto rozhodnutí prováděnému předkládajícím soudem nedochází v rámci sporného řízení.

55 K tomu je třeba připomenout, že podle ustálené judikatury při posuzování toho, zda předkládající orgán má povahu „soudu" ve smyslu článku 234 ES, což je otázka, která spadá výlučně do práva Společenství, bere Soudní dvůr v úvahu souhrn okolností, jako je zákonný základ orgánu, jeho trvalost, závaznost jeho jurisdikce, kontradiktorní povaha řízení, použití právních norem orgánem, jakož i jeho nezávislost (viz zejména rozsudek ze dne 27. dubna 2006, Standesamt Stadt Niebüll, C-96/04, Sb. rozh. s. I-3561, bod 12 a citovaná judikatura).

56 Nicméně, pokud jde o kontradiktornost řízení u předkládajícího soudu, článek 234 ES nepodmiňuje možnost obrátit se na Soudní dvůr kontradiktorní povahou řízení, v rámci něhož vnitrostátní soud pokládá předběžnou otázku. Z uvedeného článku naproti tomu vyplývá, že vnitrostátní soudy jsou oprávněny obrátit se na Soudní dvůr pouze tehdy, pokud před nimi probíhá spor a pokud rozhodují v rámci řízení, které má

být ukončeno rozhodnutím, jež má povahu soudního rozhodnutí (viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 15. ledna 2002, Lutz a další, C-182/00, Recueil, s. I-547, bod 13 a citovaná judikatura).

57 Pokud tedy rejstříkový soud vykonává činnost správního orgánu, aniž by rozhodoval o sporu, nemůže být považován za orgán vykonávající soudní funkci. Tak je tomu například, když rozhoduje o návrhu na zápis obchodní společnosti do obchodního rejstříku v řízení, jehož předmětem není zrušení aktu, o němž je tvrzeno, že poškozuje navrhovatelova práva (viz v tomto smyslu zejména výše uvedený rozsudek Lutz a další, bod 14 a citovaná judikatura).

58 Naopak soud, k němuž bylo podáno odvolání proti rozhodnutí, jímž soud nižšího stupně pověřený vedením obchodního rejstříku nevyhověl takovémuto návrhu na zápis, přičemž předmětem odvolání je zrušení tohoto rozhodnutí, o němž je tvrzeno, že poškozuje práva žadatele, rozhoduje o sporu a vykonává funkci soudního orgánu.

59 V takovém případě tedy soud, který rozhoduje v odvolacím řízení, musí být v zásadě považován za soud ve smyslu článku 234 ES, který je oprávněn k předložení předběžné otázky Soudnímu dvoru (viz v tomto smyslu zejména výše citovaný rozsudek ze dne 15. května 2003, Salzmann, C-300/01, Recueil, s. I-4899; výše uvedený rozsudek SEVIC Systems, jakož i rozsudek ze dne 11. října 2007, Möllendorf a další, C-117/06, Sb. rozh. s. I-8361).

60 Ze spisu předloženého Soudnímu dvoru vyplývá, že v původním řízení rozhoduje předkládající soud jako odvolací soud o žalobě na neplatnost rozhodnutí, jímž soud nižšího stupně pověřený vedením obchodního rejstříku zamítl návrh společnosti na zápis přemístění sídla, který vyžaduje změnu zápisu v uvedeném rejstříku.

61 Předkládající soud tedy v původním řízení rozhoduje o sporu a vykonává soudní funkci i přesto, že řízení před tímto soudem nemá kontradiktorní povahu.

62 S ohledem na judikaturu připomenutou v bodech 55 a 56 tohoto rozsudku proto musí být předkládající soud považován za „soud“ ve smyslu článku 234 ES.

63 Vzhledem k výše uvedenému musí být na první položenou otázku odpovězeno tak, že takový soud, jakým je předkládající soud, který rozhoduje o odvolání proti rozhodnutí vydanému rejstříkovým soudem, který zamítl návrh na změnu zápisu v obchodním rejstříku, musí být považován za soud, který je oprávněný k předložení žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 234 ES, bez ohledu na okolnost, že k rozhodnutí uvedeného soudu ani přezkumu odvolání podaného proti uvedenému rozhodnutí prováděnému předkládajícím soudem nedochází v rámci sporného řízení.

Ke druhé otázce

64 Podstatou druhé otázky předložené Soudnímu dvoru je, zda takový soud, jakým je předkládající soud, proti jehož rozhodnutím vydaným v rámci takového sporu, jako je spor v původním řízení, lze podat dovolání, musí být považován za soud, jehož rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky podle vnitrostátního práva ve smyslu čl. 234 třetího pododstavce ES.

K přípustnosti

65 Komise Evropských společenství tvrdí, že tato otázka je nepřípustná, neboť je zjevně irelevantní pro řešení sporu v původním řízení, je tedy podle ní zbytečné se zabývat tím, zda měla být předložena obligatorně, či nikoli.

66 Této námitce nelze vyhovět.

67 Podle ustálené judikatury se na otázky týkající se výkladu práva Společenství položené vnitrostátním soudem v právním a skutkovém rámci, který tento soud vymezí v rámci své odpovědnosti a jehož správnost nepřísluší Soudnímu dvoru ověřovat, vztahuje domněnka relevance. Soudní dvůr může žádost podanou vnitrostátním soudem odmítnout pouze tehdy, pokud je zjevné, že požadovaný výklad práva Společenství nemá žádný vztah k realitě nebo předmětu sporu v původním řízení, jestliže se jedná o hypotetický problém nebo také jestliže Soudní dvůr nedisponuje skutkovými nebo

právními poznatky nezbytnými pro užitečnou odpověď na otázky, které jsou mu položeny (viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 7. června 2007, van der Weerd a další, C-222/05 až C-225/05, Sb. rozh. s. I-4233, bod 22 a citovaná judikatura).

68 Jak bylo uvedeno v bodě 27 tohoto rozsudku, Cartesio v řízení před předkládajícím soudem tvrdila, že tento soud má povinnost podat Soudnímu dvoru žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, neboť je třeba jej považovat za soud, jehož rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky podle vnitrostátního práva ve smyslu čl. 234 třetího pododstavce ES.

69 Vzhledem k tomu, že předkládající soud měl ohledně tohoto argumentu pochybnosti, rozhodl se předložit Soudnímu dvoru předběžnou otázku týkající se této problematiky.

70 Bylo by přitom v rozporu s duchem spolupráce, který musí panovat ve vztazích mezi vnitrostátními soudy a Soudním dvorem, jakož i s požadavky kladenými na úspornost řízení, kdyby bylo od vnitrostátního soudu vyžadováno, aby nejprve podal žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, která by se týkala pouze toho, zda je tento soud soudem ve smyslu čl. 234 třetího pododstavce ES, a teprve poté aby, případně, v druhé žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce formuloval otázky týkající se ustanovení práva Společenství, které se vztahují k základu sporu, jenž mu byl předložen k rozhodnutí.

71 Soudní dvůr ostatně již odpověděl na otázku týkající se povahy předkládajícího soudu z hlediska čl. 234 třetího pododstavce ES v kontextu, který se do jisté míry podobá kontextu projednávané žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce, aniž by zpochybnil přípustnost této otázky (rozsudek ze dne 4. června 2002, Lyckeskog, C-99/00, Recueil, s. I-4839).

72 Za těchto podmínek se nezdá, že by požadovaný výklad práva Společenství neměl žádný vztah k realitě nebo předmětu sporu v původním řízení, nebo to aspoň není zjevné.

73 Domněnka relevance, která svědčí žádostem o rozhodnutí o předběžné otázce tedy není, pokud jde o projednávanou předběžnou otázku, námitkou Komise vyvrácena (viz zejména výše citovaný rozsudek van der Weerd a další, body 22 a 23).

74 Z toho vyplývá, že druhá předběžná otázka je přípustná.

K věci samé

75 Tato otázka se týká toho, zda předkládající soud musí být považován za „soud členského státu, jehož rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky podle vnitrostátního práva“ ve smyslu čl. 234 třetího pododstavce ES. Z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že tato otázka je pokládána s ohledem na skutečnost, zmíněnou v bodech 30 a 31 tohoto rozsudku, že i když maďarské právo stanoví, že rozhodnutí vydaná tímto soudem mohou být napadnuta mimořádným opravným prostředkem, a sice dovoláním k Legfelsőbb Bíróság, přičemž cílem tohoto opravného prostředku je zajištění jednoty rozhodovací praxe, jsou možnosti podat takovýto opravný prostředek omezené, zejména pak podmínkou přípustnosti dovolacích důvodů, které se musí týkat porušení zákona, a dále s ohledem na skutečnost, která byla rovněž zmíněna v předkládacím rozhodnutí, že podle maďarského práva nemá dovolání v zásadě odkladný účinek na výkon rozhodnutí vydaného odvolacím soudem.

76 Soudní dvůr již judikoval, že rozhodnutí vnitrostátního odvolacího soudu, která mohou být účastníky řízení napadena u nejvyššího soudu, nejsou rozhodnutími „soudu členského státu, jehož rozhodnutí nelze napadnou opravnými prostředky podle vnitrostátního práva“ ve smyslu čl. 234 třetího pododstavce ES. Okolnost, že meritorní přezkum takovýchto opravných prostředků je podmíněn tím, že je nejvyšší soud nejprve prohlásí za přípustné, nezbavuje účastníky řízení možnosti podat opravný prostředek (výše citovaný rozsudek Lyckeskog, bod 16).

77 To platí tím spíše pro takový procesní systém, jako je systém, v jehož rámci musí být rozhodnuta věc v původním řízení, neboť tento systém nepočítá s tím, že nejvyšší soud předem posoudí přípustnost dovolání, nýbrž pouze ukládá omezení týkající se zejména povahy důvodů, které lze před tímto soudem uplatňovat a které musí vycházet z porušení práva.

78 Důsledkem takovýchto omezení ani absence odkladného účinku dovolání k Legfelsőbb Bíróság není, že by zbavovaly účastníky řízení před soudem, jehož rozhodnutí lze napadnout takovýmto dovoláním, možnosti účinně využít svého práva podat tento opravný prostředek proti rozhodnutí posledně uvedeného soudu, který rozhoduje o takovém sporu, jaký je předmětem původní věci. Tato omezení a absence odkladného účinku tedy neznamenají, že uvedený soud musí být považován za soud, který vydává rozhodnutí, jež nelze napadnout opravnými prostředky.

79 Vzhledem k výše uvedenému je na druhou položenou otázku třeba odpovědět tak, že takový soud, jakým je předkládající soud, proti jehož rozhodnutím vydaným v rámci takového sporu, jako je spor v původním řízení, lze podat dovolání, nemůže být považován za soud, jehož rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky podle vnitrostátního práva ve smyslu čl. 234 třetího pododstavce ES.

Ke třetí otázce

K přípustnosti

80 Irsko tvrdí, že tato otázka je hypotetická, a tedy nepřípustná, neboť vzhledem k tomu, že proti předkládacímu rozhodnutí nebyl podán žádný opravný prostředek, který by se týkal právní otázky, nemůže být odpověď na tuto otázku předkládajícímu soudu nijak užitečná.

81 Komise rovněž navrhuje, aby Soudní dvůr rozhodl, že o této otázce není třeba rozhodovat, neboť je hypotetické povahy, protože předkládací rozhodnutí je pravomocné a již bylo doručeno Soudnímu dvoru.

82 Těmto námitkám nelze vyhovět.

83 Platí, jak bylo připomenuto v bodě 67 tohoto rozsudku, že domněnka relevance, která svědčí žádostem o rozhodnutí o předběžné otázce, může být za určitých okolností vyvrácena, zejména pak v případě, že Soudní dvůr dospěje k závěru, že se jedná o hypotetický problém.

84 Irsko a Komise tvrdí, že problém případné neslučitelnosti vnitrostátních předpisů upravujících odvolání proti rozhodnutí podat žádost o rozhodnutí o předběžné otázce Soudnímu dvoru, s ustanovením čl. 234 druhého pododstavce ES, kterého se týká tato

otázka, je hypotetické povahy, neboť v daném případě nebylo předkládací rozhodnutí napadeno odvoláním a nabylo právní moci.

85 Nicméně na základě tohoto rozhodnutí ani spisu předaného Soudnímu dvoru nelze dospět k závěru, že proti uvedenému rozhodnutí nebylo nebo nemůže být podáno odvolání.

86 S ohledem na ustálenou judikaturu, připomenutou v bodě 67 tohoto rozsudku, v případě takovéto nejistoty platí, že vzhledem k tomu, že správně vymezit právní a skutkový rámce předběžné otázky je odpovědností vnitrostátního soudu, domněnka relevance, která svědčí této předběžné otázce, není vyvrácena.

87 Z toho plyne, že třetí předběžná otázka je přípustná.

K věci samé

88 Článek 234 ES přiznává vnitrostátním soudům možnost, případně jim ukládá povinnost, podat žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, jakmile soudce, buď na návrh účastníků řízení, nebo i bez návrhu, dospěje k závěru, že základ sporu zahrnuje některou z možností uvedených v jeho prvním pododstavci. Z toho vyplývá, že vnitrostátní soudy mají tu nejširší možnost obrátit se na Soudní dvůr, mají-li za to, že věc, kterou projednávají, vyvolává otázky týkající se výkladu či posouzení platnosti ustanovení práva Společenství, které vyžadují jejich rozhodnutí (rozsudek ze dne 16. ledna 1974, Rheinmühlen-Düsseldorf, 166/73, Recueil, s. 33, bod 3).

89 Z ustálené judikatury Soudního dvora rovněž vyplývá, že pokud se jedná o soud, jehož rozhodnutí lze napadnout opravnými prostředky podle vnitrostátního práva, nebrání článek 234 ES tomu, aby rozhodnutí takovéhoto soudu, který se na Soudní dvůr obrací s žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce, podléhala obvyklým opravným prostředkům upraveným ve vnitrostátním právu. Avšak v zájmu transparentnosti a právní jistoty musí Soudní dvůr vycházet pouze z předkládacího rozhodnutí, které musí mít příslušné právní účinky, dokud není zrušeno (rozsudek ze dne 12. února 1974, Rheinmühlen-Düsseldorf, 146/73, Recueil, s. 139, bod 3).

90 Soudní dvůr dále judikoval, že systém zavedený článkem 234 ES za účelem zajištění jednotného výkladu práva Společenství v členských státech zavádí přímou spolupráci mezi Soudním dvorem a vnitrostátními soudy na základě řízení, v němž účastníci nemají žádnou možnost iniciativy (rozsudek ze dne 12. února 2008, Kempter, C-2/06, Sb. rozh. s. I-411, bod 41).

91 Řízení o předběžné otázce totiž spočívá na dialogu mezi soudy, jehož zahájení zcela závisí na tom, jak vnitrostátní soud posoudí relevanci a nezbytnost předběžné otázky (výše citovaný rozsudek Kempter, bod 42).

92 Z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že maďarské právo umožňuje podat samostatné odvolání proti rozhodnutí podat žádost o rozhodnutí o předběžné otázce Soudnímu dvoru, přičemž vzhledem k tomu, že věc v původním řízení jako celek je soudem, který toto rozhodnutí vydal, stále projednávána, přerušuje se řízení do doby, než Soudní dvůr vynese svůj rozsudek. Soud, k němuž bylo odvolání podáno, má podle maďarského práva pravomoc uvedené rozhodnutí změnit, zrušit žádost o rozhodnutí o předběžné otázce a nařídit soudu, který předkládací rozhodnutí přijal, aby pokračoval v přerušeném vnitrostátním řízení.

93 Jak vyplývá z judikatury připomenuté v bodech 88 a 89 tohoto rozsudku, pokud se jedná o vnitrostátní soud, jehož rozhodnutí lze napadnout vnitrostátními opravnými prostředky podle vnitrostátního práva, nebrání článek 234 ES tomu, aby rozhodnutí tohoto soudu, který se na Soudní dvůr obrací s žádostí o rozhodnutí o předběžné otázce, podléhala obvyklým opravným prostředkům upraveným ve vnitrostátním právu. Výsledek takovéhoto řízení o opravném prostředku však nesmí omezit pravomoc uvedeného soudu, kterou mu přiznává článek 234 ES, obrátit se na Soudní dvůr, má-li za to, že ve věci, kterou projednává, vyvstaly otázky týkající se výkladu ustanovení práva Společenství vyžadující jeho rozhodnutí.

94 Dále je třeba připomenout, že Soudní dvůr již judikoval, že v situaci, kdy je určitá věc již podruhé projednávána soudem prvního stupně poté, co byl jeho rozsudek zrušen soudem poslední instance, má uvedený soud prvního stupně stále možnost obrátit se na Soudní dvůr na základě článku 234 ES, nehledě na skutečnost, že ve vnitrostátním právu existuje pravidlo, na jehož základě se musí soudy řídit právním názorem soudu vyššího stupně (výše citovaný rozsudek ze dne 12. února 1974, Rheinmühlen--Düsseldorf).

95 V případě použití ustanovení vnitrostátního práva upravujících odvolání proti rozhodnutí podat žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, která se vyznačují tím, že věc v původním řízení jako celek je i nadále projednávána předkládajícím soudem a samostatným odvoláním je napadeno pouze předkládací rozhodnutí, by přitom byla autonomní pravomoc obrátit se na Soudní dvůr, kterou článek 234 ES přiznává soudu v prvním stupni, zpochybněna, jestliže by odvolací soud mohl zabránit předkládajícímu soudu využít možnosti obrátit se na Soudní dvůr, kterou mu dává Smlouva o ES, tím, že změní rozhodnutí podat žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, zruší tuto žádost a nařídí soudu, který předkládací rozhodnutí přijal, aby pokračoval v přerušeném řízení.

96 Podle článku 234 ES totiž platí, že posouzení relevance a nezbytnosti předběžné otázky je v zásadě pouze odpovědností soudu, který se rozhodne podat žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, s výhradou omezené kontroly, kterou provádí Soudní dvůr v souladu s judikaturou připomenutou v bodě 67 tohoto rozsudku. Je tedy na tomto soudu, aby vyvodil důsledky z rozsudku vydaného v rámci řízení o odvolání podanému

proti rozhodnutí podat žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, konkrétně, aby se rozhodl, zda bude na své žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce trvat, změní ji nebo ji vezme zpět.

97 Z toho vyplývá, že v takové situaci, jako je situace v původním řízení, musí Soudní dvůr – rovněž v zájmu transparentnosti a právní jistoty – vycházet pouze z rozhodnutí, jímž bylo rozhodnuto o podání žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce, které musí mít příslušné právní účinky, dokud není zrušeno nebo změněno soudem, který jej vydal, přičemž o takovémto zrušení nebo změně může rozhodnout pouze tento soud.

98 Vzhledem k výše uvedenému je třeba na třetí položenou otázku odpovědět, že existují-li ustanovení vnitrostátního práva upravující právo na odvolání proti rozhodnutí podat žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, která se vyznačují tím, že věc v původním řízení jako celek je i nadále projednávána předkládajícím soudem a samostatným odvoláním je napadeno pouze předkládací rozhodnutí, musí být čl. 234 druhý pododstavec ES vykládán tak, že pravomoc rozhodnout o předložení předběžné otázky, kterou toto ustanovení přiznává všem vnitrostátním soudům, nelze zpochybnit použitím takových pravidel, jaká umožňují odvolacímu soudu změnit rozhodnutí podat žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, zrušit tuto žádost a nařídit soudu, který uvedené rozhodnutí vydal, aby pokračoval v přerušeném vnitrostátním řízení.

Ke čtvrté otázce

99 Podstatou čtvrté otázky předkládajícího soudu je, zda články 43 ES a 48 ES musí být vykládány tak, že brání právní úpravě členského státu, která nedovoluje společnosti založené podle vnitrostátního práva tohoto členského státu přemístit své sídlo do

jiného členského státu a zároveň být považována nadále za společnost, která se řídí vnitrostátním právem členského státu, podle jehož právní úpravy byla založena.

100 Z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že společnost Cartesio založená podle maďarského práva, která při svém založení umístila své sídlo do Maďarska, přemístila své sídlo do Itálie, avšak nadále si přeje být považována za společnost podle maďarského práva.

101 Podle zákona o zápisu obchodních společností platí, že sídlo společnosti podle maďarského práva se nachází v místě, odkud je řízena její činnost.

102 Předkládající soud uvádí, že návrh na zápis změny sídla společnosti Cartesio do obchodního rejstříku, který tato společnost podala, byl zamítnut rejstříkovým soudem s odůvodněním, že maďarská právní úprava nedovoluje, aby obchodní společnost založená v Maďarsku přemístila své sídlo do zahraničí a přitom se nadále řídila maďarským právem jakožto svým osobním statutem.

103 Takovéto přemístění údajně vyžaduje, aby společnost nejprve přestala existovat a poté byla znovu založena v souladu s právem země, na jejímž území hodlá umístit své nové sídlo.

104 Soudní dvůr k tomu v bodě 19 výše citovaného rozsudku Daily Mail and General Trust uvedl, že společnost vytvořená podle vnitrostátního právního řádu existuje pouze prostřednictvím vnitrostátní právní úpravy, která upravuje její založení a fungování.

105 V bodě 20 téhož rozsudku Soudní dvůr uvedl, že právní úpravy členských státu se velmi liší jak co do vazby ke státnímu území vyžadované pro účely založení společnosti, tak co do možnosti společnosti založené podle takovéto právní úpravy následně tuto vazbu změnit. Právní úpravy některých členských států vyžadují, aby se na jejich území nacházelo nejen statutární sídlo, ale rovněž sídlo skutečné, tj. sídlo ústřední správy společnosti, takže přesun ústřední správy z tohoto území předpokládá zrušení společnosti se všemi následky, jaké to může mít na úrovni práva Společenství. Jiné právní úpravy přiznávají společnostem právo přemístit svou ústřední správu do zahraničí, některé však podrobují toto právo určitým omezením a právní důsledky přemístění se v jednotlivých státech liší.

106 Soudní dvůr dále v bodě 21 téhož rozsudku uvedl, že Smlouva o EHS s touto rozdílností vnitrostátních právních úprav počítala. Při definování společností, které mohou využívat práva na usazování, v článku 58 této smlouvy (později článek 58 Smlouvy o ES, nyní článek 48 ES), postavila Smlouva o EHS statutární sídlo, ústřední správu a hlavní provozovnu společnosti coby vazbu k určitému území na stejnou úroveň.

107 V rozsudku ze dne 5. listopadu 2002, Überseering (C-208/00, Recueil, s. I-9919, bod 70), potvrdil Soudní dvůr svůj přístup a vyvodil z něj, že možnost společnosti založené podle právní úpravy členského státu přemístit své sídlo, ať již statutární, nebo skutečné, do jiného členského státu, aniž by ztratila právní subjektivitu, kterou měla v právním řádu členského státu svého založení, jakož i případné bližší podrobnosti tohoto přemístění jsou určeny vnitrostátní právní úpravou, podle níž byla společnost založena. Dospěl k závěru, že k tomu, aby si společnost mohla zachovat svou právní subjektivitu,

která jí přísluší podle práva členského státu, má členský stát možnost uložit společnosti založené podle jeho právního řádu omezení týkající se přesunu jejího skutečného sídla z jeho území.

108 Dále je třeba zdůraznit, že Soudní dvůr k tomuto závěru dospěl na základě znění článku 58 Smlouvy o EHS. Když Smlouva o EHS definovala v tomto článku společnosti oprávněné k využití práva na usazování, považovala rozdíly ve vnitrostátních právních úpravách – týkající se jak vazby vyžadované od společností podléhajících těmto právním úpravám, tak možnosti a případných podmínek přemístění statutárního či skutečného sídla společnosti založené podle vnitrostátního práva určitého členského státu do jiného členského státu – za problém, který nebyl vyřešen pravidly, jimiž se řídí právo usazování, a který musí být vyřešen legislativní činností a prací na smluvní úpravě, která zatím není završena (viz v tomto smyslu výše citované rozsudky Daily Mail and General Trust, body 21 až 23, a Überseering, bod 69).

109 Proto tedy v souladu s článkem 48 ES platí, že neexistuje-li v právu Společenství jednotná definice společností oprávněných k využití práva na usazování v závislosti na jednotném hraničním určovateli, který by určoval vnitrostátní právo použitelné na společnosti, je otázka, zda se článek 43 ES použije na společnost, která se dovolává základní svobody zakotvené v tomto článku, ostatně stejně jako otázka, zda je fyzická osoba státním příslušníkem členského státu, který může z tohoto titulu využít této svobody, předběžnou otázkou, která za současného stavu práva Společenství může být zodpovězena pouze na základě příslušného vnitrostátního práva. Pouze v případě, že je ověřeno, že tato společnost skutečně požívá svobody usazování s ohledem na podmínky uvedené v článku 48 ES, tedy vyvstává otázka, zda se musí uvedená společnost potýkat s omezením této svobody ve smyslu článku 43 ES.

110 Členský stát má tedy možnost volby při definování jak vazby, která je vyžadována od společnosti k tomu, aby mohla být považována za společnost založenou podle jeho vnitrostátního práva, která může z tohoto titulu využít práva na usazování, tak vazby vyžadované pro pozdější zachování tohoto postavení. Tato možnost volby zahrnuje

možnost členského státu nedovolit společnosti podléhající jeho vnitrostátnímu právu zachovat si toto postavení, hodlá-li se reorganizovat v jiném členském státu tak, že přemístí své sídlo na území tohoto jiného členského státu, čímž přeruší vazbu, kterou stanoví vnitrostátní právo členského státu založení.

111 Nicméně takovýto případ přemístění sídla společnosti založené podle práva určitého členského státu do jiného členského státu beze změny práva, kterým se řídí, musí být odlišen od případu, kdy dochází k přemístění společnosti z určitého členského státu do jiného členského státu se změnou použitelného vnitrostátního práva, přičemž se společnost změní na společnost určité formy upravené vnitrostátním právem členského státu, do něhož se přesunula.

112 Pokud jde o posledně uvedený případ, možnost zmíněná v bodě 110 tohoto rozsudku totiž v žádném případě nezahrnuje jakoukoli imunitu vnitrostátní právní úpravy v otázkách založení a zrušení společnosti vůči ustanovením Smlouvy o ES, kterými je upravena svoboda usazování. Obzvlášť nemůže odůvodnit to, aby členský stát založení tím, že uloží povinnost zrušit a zlikvidovat společnost, zabránil této společnosti přeměnit se na společnost podle vnitrostátního práva jiného členského státu, pokud to jeho právní předpisy dovolují.

113 Takováto překážka v uskutečnění přeměny – bez předchozího zrušení a likvidace – takovéto společnosti na společnost podle vnitrostátního práva členského státu, do něhož se společnost hodlá přemístit, by byla omezením svobody usazování dotyčné společnosti, které je zakázáno článkem 43 ES, ledaže by bylo odůvodněno naléhavým důvodem obecného zájmu (viz v tomto smyslu zejména výše citovaný rozsudek CaixaBank France, body 11 a 17).

114 Dále je třeba uvést, že od vynesení výše citovaných rozsudků Daily Mail and General Trust a Überseering se legislativní činnost a práce na smluvní úpravě v oblasti práva společností, s níž počítá čl. 44 odst. 2 písm. g) ES a článek 293 ES, zatím nevěnovaly rozdílům ve vnitrostátních právních úpravách, na něž upozornily tyto rozsudky, takže rozdíly nadále přetrvávají.

115 Komise nicméně tvrdí, že absence právní úpravy Společenství v dané oblasti, kterou konstatoval Soudní dvůr v bodě 23 výše citovaného rozsudku Daily Mail and General Trust, byla vyřešena pravidly Společenství pro přemístění sídla do jiného členského státu, která jsou obsažena v nařízeních, například v nařízeních č. 2137/85 a 2157/2001, která upravují EHZS a evropskou společnost, nebo v nařízení Rady (ES) č. 1435/2003 ze dne 22. července 2003 o statutu Evropské družstevní společnosti (SCE) (Úř. věst L 207, s. 1; Zvl. vyd. 17/01, s. 280), jakož i maďarskou právní úpravou přijatou následně po těchto nařízeních.

116 Má za to, že tato ustanovení by se mohla či dokonce měla *mutatis mutandis* použít na přeshraniční přemístění skutečného sídla společnosti založené podle vnitrostátního práva určitého členského státu.

117 K tomu je třeba uvést, že i když tato nařízení přijatá na základě článku 308 ES skutečně upravují mechanismus, který umožňuje novým právním entitám, které tato nařízení zavádí, přemístit své statutární sídlo, a tedy rovněž své skutečné sídlo, neboť obě uvedená sídla se musí nacházet v témže členském státu, do jiného členského státu, aniž by došlo ke zrušení původní právnické osoby a vytvoření právnické osoby nové, obnáší takovéto přemístění nutně změnu vnitrostátního práva, které se použije na entitu, která jej provádí.

118 V případě ES to vyplývá například z článků 7 až 9 odst. 1 písm. c) bodu ii) nařízení č. 2157/2001.

119 V původní věci však Cartesio chce pouze přemístit své skutečné sídlo z Maďarska do Itálie a zároveň zůstat společností podle maďarského práva, tudíž zůstat beze změny, pokud jde o vnitrostátní právo, kterým se řídí.

120 Použití právní úpravy Společenství *mutatis mutandis*, o němž hovoří Komise, by tedy i za předpokladu, že by se daná úprava měla použít na přeshraniční přemístění sídla společnosti, která se řídí vnitrostátním právem určitého členského státu, by proto v žádném případě nemohlo vést k výsledku zamýšlenému v takové situaci, jaká je předmětem původního řízení.

121 Dále, pokud jde o vliv výše citovaného rozsudku SEVIC Systems na zásadu formulovanou ve výše citovaných rozsudcích Daily Mail and General Trust a Überseering, je třeba říci, že tyto rozsudky nepojednávají o stejném problému, takže nelze zastávat názor, že rozsudek SEVIC Systems vymezil dosah obou dalších.

122 Věc, v níž byl vydán výše citovaný rozsudek SEVIC Systems, se totiž týkala toho, zda uznat v členském státě založení společnosti operaci spočívající v usazení této společnosti v jiném členském státě za pomoci přeshraniční fúze, což je situace, která se zásadním způsobem liší od situace, která je předmětem věci, v níž byl vydán výše uvedený rozsudek Daily Mail and General Trust. Věc, v níž byl vydán výše citovaný rozsudek SEVIC Systems, se tedy podobá situacím, které byly předmětem jiných

rozsudků Soudního dvora (viz rozsudky ze dne 9. března 1999, Centros, C-212/97, Recueil, s. I-1459; výše citovaný rozsudek Überseering, jakož i rozsudek ze dne 30. září 2003, Inspire Art, C-167/01, Recueil, s. I-10155).

123 V takových situacích však nevyvstává předběžná otázka, o níž bylo pojednáno v bodě 109 tohoto rozsudku, tj. zda dotyčná společnost může být považována za společnost, která má příslušnost členského státu, podle jehož práva byla založena, ale spíše otázka, zda se tato společnost, u níž je nesporné, že je společností podle vnitrostátního práva určitého členského státu, potýká, či nikoli s omezením výkonu svého práva na usazení v jiném členském státě.

124 Vzhledem k výše uvedenému je třeba na čtvrtou otázku odpovědět tak, že za současného stavu práva Společenství musí být články 43 ES a 48 ES vykládány tak, že nebrání právní úpravě členského státu, která nedovoluje společnosti založené podle vnitrostátního práva tohoto členského státu přemístit své sídlo do jiného členského státu a zároveň být považována i nadále za společnost, která se řídí vnitrostátním právem členského státu, podle jehož právní úpravy byla založena.

K nákladům řízení

125 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (velký senát) rozhodl takto:

1) **Takový soud, jakým je předkládající soud, který rozhoduje o odvolání proti rozhodnutí vydanému rejstříkovým soudem, který zamítl návrh na změnu zápisu v obchodním rejstříku, musí být považován za soud, který je oprávněný k předložení žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 234 ES, bez ohledu na okolnost, že k rozhodnutí rejstříkového soudu ani přezkumu odvolání podaného proti uvedenému rozhodnutí prováděnému předkládajícím soudem nedochází v rámci sporného řízení.**

2) **Takový soud, jakým je předkládající soud, proti jehož rozhodnutím vydaným v rámci takového sporu, jako je spor v původním řízení, lze podat dovolání, nemůže být považován za soud, jehož rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky podle vnitrostátního práva ve smyslu čl. 234 třetího pododstavce ES.**

3) **Existují-li ustanovení vnitrostátního práva upravující právo na odvolání proti rozhodnutí podat žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, která se vyznačují tím, že věc v původním řízení jako celek je i nadále projednávána předkládajícím soudem a samostatným odvoláním je napadeno pouze předkládací rozhodnutí, musí být čl. 234 druhý pododstavec ES vykládán tak, že pravomoc rozhodnout o předložení předběžné otázky, kterou toto ustanovení přiznává všem vnitrostátním soudům, nelze zpochybnit použitím takových pravidel, jaká umožňují odvolacímu soudu změnit rozhodnutí podat žádost o rozhodnutí o předběžné otázce, zrušit tuto žádost a nařídit soudu, který uvedené rozhodnutí vydal, aby pokračoval v přerušeném vnitrostátním řízení.**

4) Za současného stavu práva Společenství musí být články 43 ES a 48 ES vykládány tak, že nebrání právní úpravě členského státu, která nedovoluje společnosti založené podle vnitrostátního práva tohoto členského státu přemístit své sídlo do jiného členského státu a zároveň být považována i nadále za společnost, která se řídí vnitrostátním právem členského státu, podle jehož právní úpravy byla založena.

Podpisy.